

Information för vårdnadshavare och skolpersonal

Vem.. gör vad inom BUP och skola?

Information från Region Jämtland Härjedalen,
kommunerna i Jämtlands län samt Jämtlands Gymnasieförbund.

Barn- och ungdomspsykiatri (BUP) i Jämtland Härjedalen är en länsövergripande specialistverksamhet.

BUP verkar för att förebygga, identifiera, diagnosticera, lindra samt bota psykiska besvär hos barn och ungdomar i åldrarna 0–17 år. Ofta deltar hela familjen i behandlingen. BUP:s anställda har tystnadsplikt och sekretess gäller.

Denna information har tagits fram för att ge en överblick av ansvarsfördelningen mellan skola och BUP. Den avslutas med exempel på vanliga frågor.

Utredningar

BUP bedömer, utreder och diagnosticerar samt behandlar psykiatriska frågeställningar såsom nedstämdhet och oro men även neuropsykiatriska frågeställningar såsom ADHD, autism (det vill säga när man har extremt svårt med koncentration, uthållighet, impulskontroll och/eller socialt samspel).

Uppdragsgivare och fokus för BUP är alltid barnet/ungdomen samt dess vårdnadshavare. Bedömningar och utredningar initieras av barnet själv, vårdnadshavaren eller via en remiss från annan vårdgivare. I den mån barnet och vårdnadshavare tillåter kan även samarbete med skolan och andra instanser ske.

Utredningar som genomförs på BUP syftar till att hitta orsaker och åtgärder för olika problembilder för att hjälpa barnet och vårdnadshavaren i deras vardag.

För neuropsykiatriska frågeställningar är det av vikt att ta del av barnets situation både i familjen, och i skolan. Därför är ett samarbete och informationsutbyte mellan skolan/elevhälsan och BUP en viktig del i processen.

Förutsättningar

Förutsättning för att det kan påbörjas en barnpsykiatrisk utredning på BUP är att:

- Barnet/ungdomen är patient på BUP.
- Det finns tydliga tecken på beteendeavvikelse (till exempel svårt med impulskontroll, socialt samspel eller koncentration) både i hemmiljön, i skolmiljön och på fritiden.
- Beteendeavvikelse bedöms orsakas av en individuell funktionsnedsättning snarare än av andra faktorer såsom familjesituation, skolsituation, fel skolform och/eller mer övergående psykiatriska besvär.
- Barnets/ungdomens vardag påverkas varaktigt av funktionsnedsättningen.

Skola/elevhälsa i Jämtlands läns alla kommuner och inom Jämtlands Gymnasieförbund

I skolan och förskolan är hälsa, utveckling och lärande den största uppgiften för personalen.

Personalen inom elevhälsan har tystnadsplikt och sekretess gentemot utomstående. Skolan har dock rätt att ta del av viss information av psykolog och kuratorer. Det kan till exempel gälla uppgifter som skolan behöver för att kunna bedöma ett barns behov av stöd.

Barn- och elevhälsan

Barnhälsan för barnen på förskolan och elevhälsan för eleverna på grund- och gymnasieskola ger tillgång till medicinskt, psykologiskt, psykosocialt och specialpedagogiskt stöd.

Barn- och elevhälsan ska främst arbeta hälsofrämjande, förebyggande och stödja lärande och hälsa.

Kartläggning

En del elever riskerar att inte nå målen och då ansvarar rektor för att skolan undersöker vad som behöver göras för att hjälpa eleven. Det innebär att se över skolans organisation, anpassning i undervisningen och göra en kartläggning för att se vad som fungerar bra respektive blir svårt för eleven.

Skolan börjar ofta med att göra en pedagogisk kartläggning med underlag från olika lärare och specialpedagog. Ibland behövs ytterligare information. Rektor ansvarar då för att involvera olika yrkesgrupper inom elevhälsan. Det innebär ofta att skolpsykolog, skolläkare, skolkurator och skolsköterska hjälper till med det som i skolan kallas utredningen.

Psykologisk utredning

Psykologisk testning kan vara en del av den utredning som görs. Den testning som skolpsykologen gör gäller främst om frågeställningen är om en elev har stora inlärnings svårigheter och uppfyller kriterier för diagnosen intellektuell funktionsnedsättning.

Den diagnosen medför att dörrar till rättighetslagstiftningar öppnas och eleven har rätt att ansöka om att läsa efter grund- eller gymnasiesärskolans läroplan istället för grundskolans och gymnasieskolans läroplan.

Skolpsykologen kan också göra bedömningen att testning är en metod, vid andra frågeställningar än att ställa diagnos, som kan tillföra viktig kunskap om elevens förutsättningar för lärande och behov av stöd.

Elevhälsan utreder eller ställer inte några neuropsykiatriska diagnoser.

Vart ska vårdnadshavare vända sig?

– exempel på vanliga frågor

Här kommer några exempel på vanliga frågor där vi har försökt beskriva vart man som vårdnadshavare i första hand ska vända sig.

Frågor om bekymmer i skolan

En grundprincip är att frågor om skolan i första hand hanteras av skolan.

Stödfunktion:

För skolan finns Barn- och elevhälsan som en stödfunktion.

Frågor om bekymmer i hemmet eller på fritiden

Problem i hemmet eller på fritiden hanteras i första hand av vårdnadshavarna.

Stödfunktion:

För vårdnadshavarna finns BUP, Socialtjänsten och eventuellt kommunernas föräldrastöd som stödfunktioner.

Vårt barn har det svårt i skolan och når inte godkänt i flera ämnen. Skolan har frågat oss föräldrar om vi har haft kontakt med BUP utifrån vårt barns svårigheter. Vad ska vi göra?

När det gäller problem i skolan är det i första hand skolans ansvar att jobba med det. Skolan är skyldig att tillsätta extra anpassningar och särskilt stöd vid behov. Ta i första hand kontakt med ditt barns lärare och kanske skolans specialpedagog och/eller rektor. Problem i skolan kan bero på många saker. Har ni som föräldrar en oro för ert barns beteende även utanför skolan kan ni vända er till BUP.

Vårt barn har väldigt svårt att sitta still, är rastlöst och impulsstyrt. Skolan säger att de ser samma sak och med hjälp av stöd och anpassningar fungerar det i skolan och vårt barn når målen. Vi ser ändå att det här ställer till det för vårt barn även på fritiden och tror att det skulle bli stora svårigheter om inte skolan anpassade på det sätt som de gör. Vad ska vi göra?

Det här känner nog många igen sig i. Såväl skola som föräldrar behöver anpassa sitt bemötande utifrån varje barns egenskaper. Om man trots anpassningar ändå upplever att det blir ett bekymmer över en längre period kan det vara aktuellt att försöka få en djupare förståelse för vad det är som ställer till det för barnet. Skolan har alltid ett ansvar att jobba för att skolsituationen ska bli så bra som möjligt. Om man som förälder har egna funderingar och frågor kring sitt barn, som inte rör skolsituationen, bör man i första hand vända sig till BUP för en bedömning.

Vi får många samtal från skolan där vårt barn har hamnat i konflikter och det har blivit bråk. Hemma känner vi inte alls igen den beskrivning vi får från skolan. Vad ska vi göra?

Hemmet och skolan är två olika platser som ställer olika krav på barn och deras förmågor. Erfarenheten säger att det sällan är så att ett problem helt och hållet bara finns på ena stället. I det här exemplet låter det dock som det naturliga skulle vara att i första hand vända sig till skolan för att bättre förstå vad det är som händer och vilket stöd ert barn eventuellt kan behöva. Samarbete mellan skolan och föräldrar i den här typen av situationer är ofta något som gör skillnad. I den omvända situationen, där problemen i huvudsak visar sig i hemmet men skolan uppger att allt går bra, är det mer naturligt att i första hand söka sig till BUP eller annan form av föräldrastöd.

Vårt barn vägrar gå till skolan. Det blir värre och värre och tiden går. Vad ska vi göra?

Barn som inte vill gå till skolan väcker ofta stor oro hos både föräldrar och skolpersonal. Det finns många anledningar till skolfrånvaro. Tidiga insatser är viktiga för att snabbt öka närvaron. Skolan har tillsammans med familjen ett ansvar att tidigt uppmärksamma frånvaro och samverka kring att anpassningar görs för att öka närvaron. Erfarenhet visar att vid upprepad frånvaro som sker över tid behöver det finnas ett nära samarbete med både skola och BUP och/eller Socialtjänsten. Om inte det hjälper kan det också behövas insatser i familjen eller direkt till barnet. Det sker i så fall med hjälp av BUP och/eller Socialtjänst.

Vårt barn mobbas i skolan. Vad ska vi göra?

Det här är en situation som väcker många känslor. Skolan har ansvar för miljön i skolan, att uppmärksamma och arbeta mot kränkningar. Så i första hand ska vårdnadshavare ha en dialog med skolan kring problemet. Mobbning kan orsaka psykisk ohälsa och det kan vara så att den som är utsatt behöver hjälp att hantera det. Skolan och elevhälsan kan hjälpa till med det, men det kan också vara situationer där det behövs hjälp från andra instanser. Vi vet också att både den som utsätter andra och den som blir utsatt behöver extra stöd i samspel eller med att tolka och förstå kommunikation i relationer. Skolan har som alltid ett ansvar att stödja och anpassa men i vissa fall kan det också behövas mer riktade insatser på individuell nivå från instanser utanför skolan.

Är barnet redan aktuellt på BUP så försöker BUP hantera eventuellt bakomliggande faktorer såsom impulsivitet och känslohantering i samspel med familjen. I viss mån behöver ibland även följderna av mobbning behandlas utifrån ett barnpsykiatriskt perspektiv.

Detta är några vanliga frågor som ofta väcker funderingar kring vem som ansvarar för vad. I många ärenden behöver det samverkas kring barnet/eleven. För att kunna samverka krävs vårdnadshavarnas godkännande. Samverkan inleds från antingen BUPs, skolans eller socialtjänstens håll.

Informationen framtagen av
samverkansgrupp av BUP
och skolpsykologer,
BUZ-samordnare och
Elevhälsochefsgruppen.

